

Galeries

Sant Mateu de Bages

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Carrer Galeries, núms. 1-7. Colònia Valls de Torroella. Demarcació de Valls de Torroella
Emplaçament	Carretera de Manresa a Solsona (C-55) sortida passat el km. 50 en direcció Valls de Torroella
Alçada:	318
Coordenades:	
Latitud:	41.84713
Longitud:	1.71938
UTM Est (X):	393688
UTM Nord (Y):	4633596

Classificació

Número de fitxa	08229 - 493
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Contemporani
Segle	XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	Diversos propietaris
Fitxes associades:	
Colònia de Valls o Valls de Torroella	
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dt., 28/11/2017 - 01:00

Descripció

Bloc d'habitatges per als obrers de la colònia Valls de Torroella construït entre 1907 i 1912 i emplaçat a la riba dreta del Cardener, molt a prop de la fàbrica. Consisteix en una edificació allargassada de planta rectangular, que consta de planta baixa més dos pisos. L'element que el singularitza i li ha donat el nom són les àmplies galeries en dues plantes que s'estenen tot al llarg de la façana principal, encarada a llevant. Es tracta d'un model molt característic d'algunes colònies industrials, especialment del Berguedà. Per la façana posterior els diferents pisos han sofert remodelacions modernes. A la dècada de 1940 l'extrem sud del bloc fou allargat amb un nou tram, en aquest cas de quatre plantes, flanquejat per dos cossos en forma de torre. A la seva part central, però, es manté més o menys la tipologia originària de la construcció amb algunes galeries. Totes les façanes de l'edifici són arrebossades i pintades de blanc.

Història

En el darrer quart de segle XIX es fundà en terres del mas Palà (en terme de Navàs) una primera colònia industrial: Palà de Torroella. El promotor fou Joan Palà i Valls, propietari del mas i advocat, que residia a Barcelona. El naixement d'una nova colònia, a un quilòmetre aigua avall del Cardener, es produí arran d'unes desavinences entre Joan Palà i el seu cosí Esteve Valls; aquest fundà la nova fàbrica i colònia, coneguda com a Valls de Torroella o Palà Nou. La nova colònia estava emplaçada als dos costats del riu Cardener i, en conseqüència pertanyia a dos municipis: Sant Mateu de Bages i Navàs. Fa uns anys tot l'espai de la colònia s'unificà sota el terme de Sant Mateu. La fàbrica va començar a funcionar entre 1903 i 1904. Esteve i el seu fill Isidre formaven part de dues companyies, vinculades també amb la fàbrica de Vilaforns (Balsareny). La nova empresa fou dirigida pel fill del fundador, Isidre Valls i Pallarols, nascut a Sallent, enginyer industrial amb experiència i polític. Primer com a societat familiar a nom particular i, des de 1916, com a Manufacturas Valls, la qual es constituí el 1918 com a societat anònima. El 1903 s'hi traslladava maquinària de Palà, a la qual s'hi afegiria l'any següent la procedent de Vilaforns. Així, la fàbrica va començar a funcionar amb 3.200 fusos i 120 telers. Una de les obres més difícils fou la construcció del salt d'aigua. També s'instal·là una turbina i un primitiu sistema d'humidificació, així com l'enllumenat elèctric. El 1907 la colònia va patir els efectes de la gran riuada del Cardener, que afectà tota la fàbrica i part dels habitatges, que s'hagueren de reconstruir. Les aigües van pujar sis metres per sobre del curs normal del riu. El 1908 es construïa el desguàs i la casa de comportes. La fàbrica es va ampliar els anys 1915-16 (la secció de filatura) i 1931-33 (les naus centrals de filatura i teixits). A mitjan dels anys 1920 tenia 8.228 usos, 306 telers i 310 treballadors.

Els primers habitatges es construïren entorn de 1903 al costat de la carretera de Manresa a Solsona. Les obres van ser dirigides per Joan Tornamina i executades per Ramon Sumalla. El 1904 ja es disposava d'església, escoles, capellà i monges (dominiques procedents de Palà), però en una primera ubicació als baixos de les cases de la carretera. Posteriorment en aquest local hi hagué també escorxador i el forn de pa. Avui el forn continua funcionant, amb un dels tradicionals forns de llenya. Després de l'aiguat, entre 1907 i el 1912 es feu un segon bloc de pisos, anomenats les Galeries, situats a la dreta del riu i al darrera de la fàbrica. Al sud d'aquests i a peu de la carretera de Saló s'acabà l'any 1933 un bloc de quaranta pisos (els Pisos Nous). Amb aquests la colònia comptava amb 127 unitats d'habitatge. En aquests pisos els obrers no pagaven lloguer ni l'aigua i, al principi, tampoc l'electricitat. El 1921 s'aixecà el cafè i teatre, conegut també com a Casino. La següent obra important va ser el conjunt format per l'església i les escoles, al nord de les Galeries. El 7 de novembre de 1926 fou beneïda la nova església, posada sota el patronatge del Sagrat Cor. El 1933 Valls de Torroella comptava amb 550 habitants. En els anys cinquanta la fàbrica Valls va obtenir uns gran resultats econòmics i es succeïren les ampliacions de capital. El 1975 l'imperi Valls ocupava les primeres posicions del rànquing de la filatura espanyola. La societat formava part d'un gran consorci

integrat per diferents empreses de tot l'estat. Al capdavant de Manufacturas Valls hi havia Isidre Valls Taberner (que en va ser gerent prop de mig segle), vinculat a un poderós clan familiar que incloïa actius com ara el Banc Popular i que més endavant el seus descendents consolidarien. Pel que fa a la fàbrica, al final de la dècada de 1960 s'ampliava la secció de filatura i el 1970 s'alçava un segon pis a la nau central per ubicar-hi la zona de preparació de teixits. La fàbrica de la colònia va fer el tancament definitiu el 1991.

Bibliografia

BADIA MASGRAU, Josep M. (1988). "Navas", Història del Bages, Manresa, Parcir Edicions Selectes, p. 168.

BENET, Albert; DUOCATELLA, Anna M. (1988). "Sant Mateu de Bages", Història del Bages, Manresa, Parcir Edicions Selectes, p. 412.

FÀBREGA, Albert; FONTS, Ramon; LLOBET, Ester (2014). Fàbriques de riu. Compendi d'història del tèxtil al mig Cardener; Ajuntament de Callús, Ajuntament de Navàs, Ajuntament de Sant Mateu de Bages; Ajuntament de Súria.

